

GEERT KIMPEN
CABALISTUL

Vlaams
Fonds
voor de
Letteren

Traducerea acestei cărți a apărut cu
sprijinul Fondului Literar Flamand
(Vlaams Fonds voor de Letteren –
www.flemishliterature.be)

GEERT KIMPEN s-a născut în 1965, în Belgia. A urmat cursurile de regie ale Universității de Arte din Amsterdam. Din 1990 trăiește în Olanda, unde desfășoară o activitate prolifică și foarte variată ca autor de piese de teatru și cabaret, fiind și scenarist pentru televiziune. Pasionat de ezoterism și Cabala, Geert Kimpen a semnat articole pentru o revistă de profil. A colaborat cu Eric Woolfson la scrierea unui scenariu pentru musicalul *Gaudi*. Este autorul unei piese, *De verliefde componist* (*Compozitorul îndrăgostit*), dedicată lui Hector Berlioz. *Cabalistul* (*De kabbalist*, 2006), primul său roman, a devenit un bestseller internațional, fiind tradus în peste cincisprezece limbi, și i-a adus comparația cu Paulo Coelho și Dan Brown. Ca urmare a acestui succes, Geert Kimpen a mai scris un ghid despre cum poate Cabala influența pozitiv viața oamenilor, *Stap voor stap van wens naar werkelijkheid* (2007). Al doilea său roman, *De geheime Newton* (2008), este de asemenea un bestseller, cel de-al treilea, *Rachel, of het mysterie van de liefde*, aflându-se în curs de apariție. Bazându-se pe biografia reală a unui înțelept evreu din veacul al XVI-lea, autor al mai multor comentarii valoroase despre Tora, Zohar și Psalmi, romanul *Cabalistul* este rezultatul unei călătorii a autorului în Israel, Egipt, America, Anglia și Franța, în încercarea de a descifra existența enigmatică a rabinului Hayim Vital (1543-1620).

GEERT KIMPEN
CABALISTUL

Traducere din neerlandeză de
VALENTINA ȚÎRLEA

HUMANITAS
fiction

Coperta
ANGELA ROTARU

Redactor
ANDREEA RĂSUCEANU

GEERT KIMPEN
DE KABBALIST

Copyright © 2006 by Geert Kimpen / De Arbeiderspers
All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2010, pentru prezenta versiune românească

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 73, fax 021/408 83 74
www.humanitas.ro

Comenzi CARTE PRIN POȘTĂ: tel./fax 021/311 23 30
C.P.C.E. – CP 14, București
e-mail: cpp@humanitas.ro
www.libhumanitas.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
KIMPEN, GEERT

Cabalistul / Geert Kimpen; trad.: Valentina Țîrlea. –
București: Humanitas Fiction, 2010
ISBN 978-973-689-384-1

I. Țîrlea, Valentina (trad.)
821.133.1(493)-31=135.1

*Binecuvântat este acela care,
dintre mii și mii de oameni, își întâlnește sufletul-pereche.*

Pentru Christine și Zonneke

„Rău răsplătit e un învățător, dacă rămâi mereu școlarul lui.“
(Friedrich Nietzsche, *Așa grăit-a Zarathustra*;
trad. de Șt. Aug. Doinaș)

PARTEA I

Țefat, 1563. Iarna (după calendarul evreiesc: 5323)

1. Vav He Vav:

Dumnezeu care călătorește în trecut, prezent și viitor

„N-a fost o crimă, a fost un accident“, își tot zicea el în gând. „Un accident regretabil.“ Nu el, ci taică-său a fost acela care a împins lucrurile la extrem. El l-a lăsat pe taică-său să-și vadă liniștit de devoțiunea lui obsesivă pentru învățăturile Torei. Și, atunci, tatăl lui de ce nu l-a lăsat să studieze alchimia?

Era limpede ca lumina zilei că, în comparație cu Tora, alchimia descria mult mai concret misterele vieții. Alchimia îți pune la îndemână formule, rețete și metode. Era o știință practică ce putea fi verificată experimental.

Pe când în Tora, singurul lucru sigur era că nimic nu e sigur. Nici măcar pentru o frântură de verset din Pentateuh nu găseai două interpretări care să semene una cu cealaltă. De veacuri întregi, rabinii scriau comentariu după comentariu, discutând la nesfârșit despre adevăratul înțeles al Bibliei. Și nu era chip să-ți dai seama în ce măsură tu, ca om, evoluaseși. Pesemne că rabinii se întreceau care mai de care să scrie cartea cea mai groasă, cu interpretarea cea mai vagă. Tatăl lui se repezise și el să se alăture acestei tradiții seculare și se mândrea cu recunoașterea și prestigiul pe care i le aduseseră cărțile scrise.

Dar pentru Hayim asta nu era de ajuns. Hayim voia răspunsuri concrete. Voia să știe cum stau lucrurile cu viața. Care este sensul existenței. Dacă există viață după moarte. Dacă viața apăruse întâmplător. Dacă era posibil să o supui voinței tale. Și, mai ales:

dacă Dumnezeu exista, cine era El de fapt? Dacă Dumnezeu exista, atunci voia să aibă cu El o relație autentică. Ca de la bărbat la bărbat. Nu fusese oare creat după chipul și asemănarea Lui? Atunci să se arate și să nu se mai ascundă în hățișul versetelor biblice, care lăsa loc unei puzderii de interpretări. Voia ca Dumnezeu să-l trateze ca pe semenul său.

Taică-său era acela care căuta mereu prilej de sfadă. Și, încăpățânat ca un catâr, nu se lăsa deloc, vrând să-l târască înapoi la învățăturile Torei. De câte ori nu-i spusese Hayim foarte limpede că astfel de încercări n-aveau sorți de izbândă! În cei trei ani de când studia alchimia, Hayim găsisese mai multe răspunsuri decât în tot răstimpul în care urmasese ascultător cursurile de Tora.

Puțin îi păsa lui că întregul oraș îl căina că se lepădase de studiul Torei. În privința asta, în Țefat erai ca la țară. Toată lumea stătea cu ochii pe tine. Și, mai ales, toți încercau să nu se abată de la datini, ca să nu-și piardă astfel locul atât de jinduit în sânul comunității. Căci oamenii depindeau și economic unul de altul. Cumpărau unul de la altul, lucrau unul la altul, își cereau părerea unul altuia. Și tocmai de aceea împărtășeau aceleași credințe, aceleași ritualuri, mergeau la aceleași sinagogi.

Dar Hayim își făcea propriile lui alegeri, împotriva curentului. El se împrietenea cu musulmanii, în vreme ce alți evrei încercau pe cât posibil să nu aibă de-a face cu ei decât pentru negoț. Un prieten arab îi dăduse să citească o carte despre alchimie. Iar lucrul ăsta îi schimbase viața. Îl cuprindea amețeala când se gândea la tot ce dezvăluia și făgăduia cartea aceea: că, în ziua în care va fi în stare să facă aur, însăși firea lui de om se va preschimba, dobândind calitățile aurului; că va deveni nemuritor, va poseda toată înțelepciunea și bogăția din lume, iar sufletul său va ajunge la desăvârșire.

Pe cât de neînduplecat era taică-său, care îl socotea un eretic ce își petrece vremea cu îndeletniciri diavolești, pe atât de mult sporea îndârjirea lui Hayim de a obține roade. Pentru el, totul devenise o întrecere cu taică-său, care într-o bună zi avea să rămână mut de uimire în fața descoperirilor lui. O să-i arate el că Tora era o fundătură și că adevăratele răspunsuri se găseau în alchimie. Făcea însemnări minuțioase la fiecare experiment. Năzuia să scrie

cartea supremă a alchimiei, ce urma să servească omenirii drept călăuză. Nimeni n-avea să mai pomenească despre terfeloagele lui taică-său. După alchimie, Tora va fi de prisos, căci se va socoti că exprimă o gândire învechită, primitivă, atrăgătoare în felul ei, dar naivă, mult prea naivă.

Tatăl lui Hayim se mânia nespus când îl auzea vorbind astfel despre Tora și despre legea evreiască. I se părea strigător la cer că fiul lui își nesocotește rădăcinile, ridicându-se împotriva a tot ceea ce fusese pentru el scopul și credința vieții. Dar acum nădăjduia că plimbarea aceea pe colinele dimprejurul Țefatului o să-l mai apropie cât de cât de fiul lui. Poate că Hayim își va aminti astfel plimbările cu tatăl lui de pe vremea când era doar un copil. De pe vremea când cuvântul tatălui său era literă de lege. Poate că-și va aduce aminte cum tatăl lui îi insuflase respectul față de natură, pentru desăvârșirea Creației lui Dumnezeu, cel care întocmise totul în folosul omului, așezând întreaga fire în bună rânduială. Dar parcă toate vorbele lui de odinioară fuseseră aruncate într-un sac fără fund. Nici o amintire nu izbuti să răzbată dincolo de zidul pe care Hayim îl ridicase în sine și tatăl lui. Iar în chip de răspuns, el se mulțumise să râdă sfidător.

Când s-au pornit ninsorile, cei doi au căutat adăpost în peștera în care, spune legenda, Simon Bar Iochai se ascunsese vreme de treisprezece ani de romanii care îl osândiseră la moarte. Misterul peșterii parcă mai alungase răceala dintre tată și fiu. Și, preț de o clipă, tatălui chiar i se păruse că, atunci când vorbește despre fascinația lui pentru Cabală, el și fiul lui vorbesc același grai. Hayim avea o aplecare spre mistică, și cu asta, basta. De vreme ce pentru el litera Torei își pierduse vraja, era oare cu puțință ca studiul înțelesurilor ascunse ale Pentateuhului să-l aducă înapoi la turma lui? De la bun început, trebuia să fi trecut de patruzeci de ani ca un învățător într-ale Cabalei să te primească printre discipolii săi. Tatăl lui Hayim cunoștea destui oameni de vază ca fiul lui să poată fi excepția de la regulă. Dar se agăța prea ușor de această nădejde. Hayim și-a dat seama de păcăleala ce se ascundea în spatele făgăduielilor prin care tatăl lui încerca să-l amăgească. Omul ăsta nu mai contenea odată? Oare chiar nu putea să aducă vorba despre

ceva fără să urmărească, de fiecare dată, convertirea fiului său? Credința asta a lui de nezdruccinat în propriul fel de a vedea lumea îl scotea din minți.

„N-a fost o crimă. A fost un accident, un accident regretabil.“ Așa le spusese tuturor atunci când, cu răsuflarea tăiată, ajunsese înapoi în Țefat. Și nimeni nu pusese la îndoială cuvintele lui. Câțiva oameni se adunaseră degrabă și plecaseră în căutarea rămășițelor pământești ale respectatului învățat al Torei. Hayim îi împărtășise secretul doar mamei lui. O nenorocită indiscreție pentru care avea să se căiască tot restul zilelor. Niciodată nu-și va mai da în vileag secretele. A fost un accident. Doar n-avea să plătească întreaga viață pentru un accident nefericit! Era un tânăr care promitea, iar acest accident tragic nu trebuia să arunce nici o umbră asupra viitorului său.

Țefat, 1570. Vara, șapte ani mai târziu (după calendarul evreiesc: 5330)

2. Mem Het Yod:

Dumnezeu care îți dăruiește strălucire

Îl chema Hayim Vital și era fiul lui Iosif Vital, vestitul comentator al Torei. Avea douăzeci și cinci de ani, era un tânăr chipeș și ager la minte. Își închina tot timpul liber studiului Cabalei. În fiecare dimineață, la ceasurile trei din zorii zilei, mergea împreună cu alți nouă bărbați să urmeze învățăturile lui Cordovero, marele maestru al Cabalei. Cheile le ținea Hayim, pentru că el ajungea întotdeauna primul. Când deschidea ușa sinagogii, parcă i se deschidea și lui inima. Îi plăcea să-și facă rugăciunea acolo, în întuneric, în liniștea desăvârșită. Abia după aceea aprindea lumânările și făcea ordine în încăperea goală unde se țineau lecțiile, care se găsea la dreapta, cum intrai în sinagogă. Hayim era cel mai tânăr învățacel din câți primise Cordovero vreodată la lecțiile lui. Ceilalți nouă studenți aveau patruzeci de ani sau chiar mai mult. Patruzeci de ani era vârsta la care erai socotit destul de copt la minte pentru a putea să te apuci de studiul Cabalei. Până la vârsta aceea îți vei fi făcut un nume, îți vei fi găsit o femeie pe potriva ta, iar copiii

vor fi ajuns destul de mari ca să nu mai aibă așa multă nevoie de tine. La patruzeci de ani aveai destul timp să te consacrî lucrurilor spirituale.

În Țefat, Hayim devenise ținta bârfelor și a pizmei. Mulți dintre cei care studiau Cabala socoteau că li se cuvenea mult mai mult decât lui Hayim un loc printre discipolii lui Cordovero. Oameni deja în vârstă, care-l cunoscuseră pe bunicul lui Hayim și care studiau Cabala de zeci de ani, își frângeau mâinile de ciudă când vedeau că un mucos părea să fie privit ca un înțelept.

În comunitatea din Țefat, se vedea limpede cât de avansat în studiul Cabalei te credea lumea. Exista o ierarhie limpede a maștrilor și nimeni nu tăgăduia că marele Cordovero trona în vârful ei. Cordovero își alesese zece studenți care, la rîndul lor, dădeau și ei lecții. Cu cât învățătorul tău era mai apropiat de cercul de studenți din jurul lui Cordovero sau dacă, în cel mai fericit caz, îi era student chiar acestuia, cu atît erai mai bine văzut. Fiecare elev era înnobilat de prestigiul de care se bucura maestrul său.

Hayim se ridicase studiind răbdător cu maștri nu foarte însemnați. Și-a ales cu grijă maestrul după maestrul, pînă cînd a ajuns să meargă la lecțiile lui Zimra, un elev al lui Cordovero. Hayim nădăjduia că, dacă va fi la înălțime, Zimra îi va pomeni numele în fața maestrului spre care tînjea inima lui. Și poate că, într-o bună zi, avea să-și potolească setea direct de la izvor. Dar Zimra, trufașul rătăcitor, nu vorbea decît despre sine.

Și tocmai din pricina asta a căutat Hayim în tot acest răstimp să-i iasă în cale lui Cordovero. Mergea la aceleași sinagogi, la aceleași prăvălii și făcea plimbări în picioarele goale pe colinele pe unde știa că umblă și Cordovero desculț. Odată, Hayim a îndrăznit să-i vorbească marelui maestru.

— Maestre Cordovero, a trecut Hayim la subiect fără prea multe ocolișuri, eu tînjesc să-l aflu pe Dumnezeu. Lumea zice că domnia ta ai ști cum pot să-l întîlnesc.

Cordovero trebuie să fi zămbit văzîndu-l pe tînarul acela dez-nădăjduit care tînjea atît de mult după cunoașterea lui Dumnezeu. S-a recunoscut pe sine în firea plină de neastîmpăr a băiatului, fire care făcuse ca și el să se apuce de studiul Cabalei la vârsta de

douăzeci de ani. „Era ca și cum, până la douăzeci de ani, aș fi fost cufundat într-un somn adânc“, spunea el adesea. „Nici un gând care-mi străbătea mintea la vremea aceea nu mi-era de folos.“

— Tinere, i-a răspuns el, până în clipa în care ai răsărit din spatele aceluia copac nu te cunoșteam, dar tu pe mine, da. De azi înainte am să te port în gândurile mele, pentru că și tu mă cauți pe mine. Nu peste multă vreme, am să iau masa de seară împreună cu soția mea și am să vorbesc despre alte lucruri, dar asta nu înseamnă că tu n-ai să mai exiști. Tot astfel existăm și noi mereu în gândurile lui Dumnezeu.

— Așadar e de ajuns să-i atragem atenția! a strigat Hayim cu însuflețire.

— Sau invers, a zis Cordovero zâmbind. Poate că cel care a răsărit din spatele copacului ca să-ți atragă atenția era Dumnezeu însuși. Dumnezeu este în toate și toate sunt în Dumnezeu. Dar el nu se arată decât atunci când îl cauți. Și atunci îți dai seama că Dumnezeu se afla deja înăuntrul tău și aștepta doar ca tu să vrei să-l întâlnești.

Cordovero îl poftise chiar atunci să ia parte la lecțiile lui. Și asta, spre marea mânie a lui Zimra.

— Cordovero, te înșeli amarnic. Hayim nu e bun de nimic. O să vină o zi când ai să te căiești că i-ai îngăduit unui lingău ca el să ia parte la lecțiile tale. Dar atunci va fi ziua când oamenii mi se vor închina mie ca lui Mesia cel mult așteptat, îi strigase Zimra cu înflăcărare.

Din acea clipă, peregrinul cel atât de plin de sine încetase orice legătură cu Cordovero, devenind unul dintre dușmanii lui cei mai înrăiți. Lui Hayim nu i-a păsat nici cât negru sub unghie. Locul lăsat liber de Zimra a fost ocupat de el. Era acum cel mai fericit tânăr din Țefat. Mergea țațoș prin oraș și batjocura se prelingea de pe el ca o ploaie blândă de martie.

În dimineața aceea, Hayim era și mai dornic să învețe decât ceilalți ucenici. Cordovero se oprise asupra unuia dintre principiile de bază ale Cabalei: înfrângerea egoismului.

— Este bine atunci când omul își dă frâu liber pe cât posibil egoismului. Căci firea omului se îndreaptă dacă își privește egoismul